

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ХАРКІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

04.12.2018 № 133-р/к

Справа № 1/02-84-18

м. Харків

Про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та накладення штрафу

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ХАРКІВГАЗ» (надалі - ПАТ «ХАРКІВГАЗ», Відповідач) протягом 2017 року та січня-листопада 2018 року та станом на грудень 2018 року займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з розподілу природного газу на території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації ПАТ «ХАРКІВГАЗ», із часткою 100 %.

Через обмеженість альтернативних джерел постачання послуг з розподілу природного газу, що задовольняли б попит за нормальними умовами торгівлі, домінуюча компанія (ПАТ «ХАРКІВГАЗ») стає для покупців торговельним партнером, стосунків з яким важко уникнути.

За таких умов споживачі потребують спеціального правового захисту, оскільки сам ринковий механізм з адекватним рівнем конкуренції вже не функціонує і не може захистити їх належним чином.

За відсутності ефективної конкуренції на ринку послуг з розподілу природного газу споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначеного товару.

Протягом поточного періоду 2018 року ПАТ «ХАРКІВГАЗ» пропонував побутовим споживачам придбавати нові лічильники газу у випадках, коли зняті на повірку лічильники газу, що є власністю побутових споживачів, визнані відповідним органом у сфері метрології та метрологічної діяльності непридатними до подальшої експлуатації.

У результаті таких дій побутові споживачі, погоджуючись з пропозицією ПАТ «ХАРКІВГАЗ» щодо придбання нових лічильників газу за власні кошти після проведення їх періодичної повірки, несуть додаткові витрати, що може призвести до ущемлення їх інтересів. Крім того, непридбання побутовими

споживачами за власні кошти нових лічильників газу після визнання їх непридатними до подальшої експлуатації та ремонту за результатами проведення періодичної повірки могло б призвести до нарахування ПАТ «ХАРКІВГАЗ» плати за надані послуги з розподілу природного газу за нормами споживання, а також, до збільшення плати за природний газ.

За результатами розгляду справи № 1/02-84-18 такі дії ПАТ «ХАРКІВГАЗ» визнано зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку (за ч. 1 статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції»).

На ПАТ «ХАРКІВГАЗ» накладено штраф у розмірі 68 000 (шістдесят вісім тисяч) гривень.

Адміністративна колегія Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали справи № 1/02-84-18 про порушення ПАТ «ХАРКІВГАЗ» законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», та подання першого відділу досліджень і розслідувань від 22.11.2018 № 529,

ВСТАНОВИЛА:

1. Процесуальні дії

(1) За результатами розгляду заяв фізичних осіб:

[Redacted text block containing multiple lines of blacked-out information]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

(надалі – Заяви), на підставі подання першого відділу досліджень і розслідувань від 23.08.2018 № 407 про початок розгляду справи за ознаками вчинення ПАТ «ХАРКІВГАЗ» порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з розподілу природного газу, адміністративною колегією Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України прийнято розпорядження від 23.08.2018 № 131-рп/к про початок розгляду справи № 1/02-84-18 (надалі – Справа).

Крім того, до Справи було приєднано заяву фізичної особи Саратовської Ф.С. від 20.11.2018 (вх. від 21.11.2018 № 5685), яка мешкає за адресою: м. Первомайський, мікрорайон 3, буд. 18, кв. 20.

- (2) Листом від 30.11.2018 № Kh-Сл-20950-1118 (вх. № 5853) ПАТ «ХАРКІВГАЗ» надало відповідь на подання з попередніми висновками.

2. Відповідачі

- (3) Відповідачем у справі є ПАТ «ХАРКІВГАЗ», ідентифікаційний код - 03359500, місцезнаходження: 61109, м. Харків, вул. Безлюдівська, 1. Основний вид діяльності - розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи (код за КВЕД 35.22).

3. Визначення монопольного (домінуючого) становища

(4) Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 01.04.2002 № 317/6605 (надалі – Методика), з урахуванням пункту 2.2 Методики, встановлено наступне.

3.1. Об'єкт аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

(5) Відповідно до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

3.1.1. Суб'єкт господарювання

(6) У розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ПАТ «ХАРКІВГАЗ» є суб'єктом господарювання.

(7) Об'єктом аналізу є ПАТ «ХАРКІВГАЗ» – суб'єкт господарювання, який надає послуги з розподілу природного газу.

3.1.2. Конкретний товар (продукція, товари, послуги), який випускається, постачається, придбавається (використовується, споживається) цим суб'єктом господарювання

(8) Об'єктом аналізу є послуги з розподілу природного газу.

3.2. Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище

3.2.1. Перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання

(9) Відповідно до Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарних груп, які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).

(10) Визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.

(11) Діяльність суб'єктів господарювання на ринку послуг з розподілу природного газу врегульована, зокрема, Законом України «Про природні монополії», Кодексом газорозподільних систем, затвердженим Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (надалі – НКРЕКП) від

30.09.2015 № 2494, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1379/27824 (надалі – Кодекс газорозподільних систем).

- (12) Згідно з пунктом 35 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» розподіл природного газу – це господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і пов'язана з переміщенням природного газу газорозподільною системою з метою її фізичної доставки споживачам, але що не включає постачання природного газу.
- (13) У розумінні пункту 17 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» ПАТ «ХАРКІВГАЗ» є оператором газорозподільної системи (надалі – Оператор ГРМ).
- (14) Відповідно до пункту 6 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» газорозподільна система – технологічний комплекс, що складається з організаційно і технологічно пов'язаних між собою об'єктів, призначених для розподілу природного газу від газорозподільних станцій безпосередньо споживачам.
- (15) Відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).
- (16) Згідно з частиною першої статті 5 Закону України «Про природні монополії» відповідно до цього Закону регулюється діяльність суб'єктів природних монополій у таких сферах, зокрема, розподіл природного і нафтового газу трубопроводами.
- (17) Отже, товаром, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище ПАТ «ХАРКІВГАЗ», є послуги з розподілу природного газу, які перебувають у стані природної монополії та не мають товарів-замінників.

3.2.2. Перелік основних продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів)

- (18) Споживачами послуг з розподілу природного газу є, зокрема, фізичні особи.
- (19) Відповідно до пункту 3 глави 1 розділу I Кодексу газорозподільних систем побутовий споживач – споживач, що є фізичною особою та придбаває природний газ з метою використання для власних побутових потреб, у тому числі для приготування їжі, підігріву води та опалення своїх житлових приміщень, що не включає професійну та комерційну діяльність.

3.3. Визначення товарних меж ринку

- (20) Відповідно до пунктів 5.1-5.3. Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими, зокрема, є:

подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання, тощо;

подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників, тощо;

наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);

відсутність суттєвої різниці в цінах;

взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.

При проведенні дослідження необхідно враховувати, що взаємозамінні товари належать до групи однорідних товарів (товарних груп), які розглядаються споживачем як один і той же товар (товарна група), і які можуть бути стандартизовані або диференційовані.

Стандартизованими товарами (товарними групами) можуть розглядатися товари, які мають єдину систему показників, параметрів, що характеризують товар, і у виробництві яких використовуються єдині чи однакові технічні стандарти, технічні умови, стандарти застосування, тощо.

- (21) Отже, за таких обставин товарними межами ринку є послуги з розподілу природного газу.

3.4. Визначення географічних меж ринку

- (22) Відповідно до вимог Методики територіальні межі ринку визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів є неможливим або недоцільним.
- (23) Отримання послуг з розподілу природного газу можливе лише у суб'єкта господарювання, який провадить зазначену діяльність на певній території.
- (24) Відповідно до частини першої статті 7 Закону України «Про природні монополії» діяльність суб'єктів природних монополій у сферах, визначених у статті 5 цього Закону, а також діяльність суб'єктів господарювання на суміжних ринках підлягає ліцензуванню відповідно до закону.
- (25) Пунктом 1.3. Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з розподілу природного газу, затверджених Постановою НКРЕКП від 16.02.2017 № 201, передбачено, що місце провадження господарської

діяльності – територія адміністративно-територіальної одиниці (область, район, місто, село тощо), де знаходиться газорозподільна система ліценziata, до якої підключено не менше 50 000 точок приєднання суб'єктів ринку природного газу, щодо якої НКРЕКП прийнято рішення про надання права ліцензіату в її межах здійснювати господарську діяльність з розподілу природного газу.

- (26) ПАТ «ХАРКІВГАЗ» здійснює діяльність з розподілу природного газу на підставі рішення НКРЕКП "Про видачу ліцензії на розподіл природного газу ПАТ "ХАРКІВГАЗ" від 19.06.2017 № 809 (зі змінами, внесеними рішенням НКРЕКП "Про внесення змін до додатка до постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 19 червня 2017 року № 809" від 06.03.2018 № 290).
- (27) Так, відповідно до вищезазначеного рішення НКРЕКП ПАТ «ХАРКІВГАЗ» має право провадження господарської діяльності з розподілу природного газу в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації ПАТ «ХАРКІВГАЗ», відповідно до додатка до вказаного рішення НКРЕКП.
- (28) Отже, територіальними межами ринку послуг з розподілу природного газу є територія, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації ПАТ «ХАРКІВГАЗ».

3.5. Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку – часові межі ринку

- (29) Відповідно до Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.
- (30) Часовими межами ринку послуг з розподілу природного газу визначено періоди: 2017 рік та січень-листопад 2018 року.
- (31) У зазначений період структура вказаного ринку не змінювалась.

3.6. Розрахунок частки суб'єктів господарювання на ринку

- (32) ПАТ «ХАРКІВГАЗ» на території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у його власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації, протягом 2017 року та січня-листопада 2018 не мало конкурентів на ринку послуг з розподілу природного газу, адже ринок розподілу природного газу знаходиться у стані природної монополії.
- (33) Враховуючи наведене, частка ПАТ «ХАРКІВГАЗ» на ринку послуг з розподілу природного газу протягом 2017 року та січня-листопада 2018 року та станом на грудень 2018 року на території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у його власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації, становить 100 %.

3.7. Визначення бар'єрів для вступу на ринок

- (34) Відповідно до Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).
- (35) Як зазначалося вище, ринок послуг з розподілу природного газу перебуває у стані природної монополії.
- (36) Для вступу нових суб'єктів господарювання на ринок послуг з розподілу природного газу існують фактори економічного та організаційного характеру, пов'язані з технологічними особливостями діяльності на ринку послуг з розподілу природного газу, а саме необхідна наявність у суб'єкта господарювання газорозподільної системи, що унеможливорює вступ потенційних конкурентів на вказаний ринок.

3.8. Загальні висновки щодо визначення монопольного (домінуючого) становища Відповідача

- (37) Таким чином, ПАТ «ХАРКІВГАЗ» протягом 2017 року та січня-листопада 2018 року та станом на грудень 2018 року займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з розподілу природного газу на території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації ПАТ «ХАРКІВГАЗ», із часткою 100 %.

4. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку

4.1. Обставини справи

- (38) За результатами розгляду Заяв встановлено, що ПАТ «ХАРКІВГАЗ» пропонує побутовим споживачам (населенню), у яких лічильники газу встановлені для розрахунків за спожитий природний газ для їх побутових потреб, придбавати нові лічильники газу у випадках, коли зняті на періодичну повірку лічильники газу, які є їх власністю, визнані непридатними до подальшої експлуатації.
- (39) Згідно з частиною першою статті 1 Закону України "Про метрологію та метрологічну діяльність" періодична повірка засобів вимірювальної техніки (надалі – ЗВТ) - повірка, що проводиться протягом періоду експлуатації ЗВТ через встановлений проміжок часу (міжповірочний інтервал).
- (40) Відповідно до частини четвертої статті 17 Закону України "Про метрологію та метрологічну діяльність" періодична повірка, обслуговування та ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) ЗВТ (результати вимірювань яких використовуються для здійснення розрахунків за спожиті для побутових потреб електричну енергію і газ), що є власністю фізичних осіб, спільною власністю

співвласників багатоквартирного будинку, здійснюються за рахунок суб'єктів господарювання, що надають послуги з електро- і газопостачання, якщо інше не встановлено договором, укладеним відповідно до законів, що регулюють відносини у сферах електроенергетики та газопостачання.

- (41) Главою 8 розділу X Кодексу газорозподільних систем визначено порядок періодичної повірки ЗВТ по об'єктах побутових споживачів (населенню).
- (42) Так, відповідно до пункту 1 глави 8 розділу X Кодексу газорозподільних систем періодична повірка (у тому числі демонтаж, транспортування монтаж, технічне обслуговування та пов'язаний з такою повіркою ремонт) лічильників газу, які встановлені для розрахунків за спожитий природний газ побутовими споживачами (населенням) для їх побутових потреб, здійснюється за рахунок Оператора ГРМ незалежно від того, чи є він власником ЗВТ.
- (43) Згідно з положеннями підпунктів 3 пунктів 4, 5 глави 8 розділу X Кодексу газорозподільних систем якщо лічильник газу, що перебуває у власності побутового споживача, визнаний відповідним органом у сфері метрології та метрологічної діяльності непридатним до подальшої експлуатації, рішення про доцільність його ремонту приймає Оператор ГРМ, ураховуючи технічні та економічні чинники. У разі прийняття Оператором ГРМ рішення про доцільність ремонту Оператор ГРМ зобов'язаний встановити відремонтований лічильник газу побутового споживача замість тимчасово встановленого лічильника газу з обмінного фонду протягом двох місяців з дати його зняття. У разі прийняття Оператором ГРМ рішення про недоцільність проведення ремонту лічильника газу Оператор ГРМ зобов'язаний протягом п'ятнадцяти робочих днів після результатів проведення періодичної повірки (але не пізніше двомісячного строку після зняття лічильника газу на періодичну повірку) безкоштовно встановити власний розрахунковий лічильник газу (типорозміром не більше лічильника газу побутового споживача) для подальших комерційних розрахунків і в цей самий строк повернути побутовому споживачу його лічильник газу та письмово повідомити споживача про результати проведення періодичної повірки і прийняте рішення щодо недоцільності ремонту лічильника газу. У такому разі побутовий споживач не може відмовитись від встановлення лічильника газу Оператора ГРМ.
- (44) Враховуючи вищезазначене, у разі визнання лічильника газу відповідним органом у сфері метрології та метрологічної діяльності непридатним до подальшої експлуатації після проведення його періодичної повірки, ремонт такого лічильника газу або встановлення нового лічильника газу має здійснюватись за рахунок Оператора ГРМ (ПАТ «ХАРКІВГАЗ»).
- (45) Листом від 13.06.2018 № Kh01.3-ЛВ-12458-0618 (вх. від 14.06.2018 № 132кі) ПАТ «ХАРКІВГАЗ» надало інформацію стосовно кількості лічильників газу, визнаних непридатними до подальшої експлуатації та недоцільності проведення їх ремонту, яку наведено у таблиці № 1.

Таблиця № 1

Період (рік)	Кількість демонтованих лічильників на повірку	Кількість лічильників газу, визнаних непридатними до застосування за результатами повірки	Кількість лічильників газу, ремонт яких визнано ПАТ "Харківгаз" недоцільним	Кількість лічильників газу, встановлених споживачам ПАТ "Харківгаз" після визнання недоцільним проведення ремонту лічильника газу
2017 рік	24239	10112	10112	1491
січень-травень 2018 року	16895	8304	8304	0

- (46) Як вбачається з таблиці № 1, протягом 2017 року за рахунок ПАТ «ХАРКІВГАЗ» було встановлено лише 14,74 % лічильників газу від тієї кількості, що були визнані непридатними до подальшої експлуатації та недоцільності проведення їх ремонту, а у січні-травні 2018 року ПАТ «ХАРКІВГАЗ» взагалі за власний рахунок не встановлювало лічильники газу.
- (47) За інформацією Заявників, встановлені у їх помешканнях лічильники газу були демонтовані для здійснення їх періодичної повірки, що підтверджується відповідними актами про демонтаж побутових лічильників газу. За результатами проведення періодичної повірки лічильники газу були визнані непридатними до подальшої експлуатації, про що свідчать відповідні довідки органів у сфері метрології та метрологічної діяльності.
- (48) ПАТ «ХАРКІВГАЗ» відповідно до дефектних актів прийнято рішення про недоцільність проведення ремонту лічильників газу Заявників, які визнані непридатними до подальшої експлуатації відповідними органами у сфері метрології та метрологічної діяльності.
- (49) Втім, за інформацією Заявників, ПАТ «ХАРКІВГАЗ» не доводило до їх відома інформацію про недоцільність проведення такого ремонту.
- (50) В акті-прийому передачі лічильника газу [REDACTED] від 12.04.2018 ПАТ «ХАРКІВГАЗ» зазначено, що знятий на періодичну повірку лічильник газу визнано непридатним до застосування та видано відповідну довідку, а також запропонувало йому у 2-х місячний термін придбати новий лічильник газу за власні кошти.
- (51) Заявники [REDACTED] зверталися до ПАТ «ХАРКІВГАЗ» з листами від 14.05.2018 та 19.04.2018 щодо встановлення нових лічильників газу за рахунок Оператора ГРМ, на що отримали відповіді ПАТ «ХАРКІВГАЗ» від 22.05.2018 № Kh01.3-ЛВ-10555-0518 та від 27.04.2018 № Kh01.3.1-ЛВ-9036.0418 про пропозиції їх встановлення за власні кошти споживачів, а [REDACTED] ПАТ «ХАРКІВГАЗ» поінформувало що "для досягнення достовірності при розрахунках за фактично використаний природний газ та, як наслідок, економії Ваших заощаджень, наполегливо, рекомендуємо Вам, в

найкоротший термін, придбати новий газовий лічильник" (мова оригіналу).

- (52) При цьому, ПАТ «ХАРКІВГАЗ» у листах до споживачів (Заявників) зазначає, що у разі невстановлення нових лічильників газу нарахування за спожиті послуги природного газу будуть здійснюватися відповідно до встановлених Постановою Кабінету Міністрів України "Про встановлення державних соціальних стандартів у сфері житлово-комунального обслуговування" норм споживання природного газу.
- (53) Деякими Заявниками були придбані лічильники газу за власний рахунок, які відповідно до актів монтажу лічильників газу були встановлені ПАТ «ХАРКІВГАЗ».
- (54) Відповідно до квитанцій про сплату вартості таких лічильників газу витрати споживачів на придбання нових лічильників газу складають від 850 до 1680 гривень за 1 лічильник газу.

4.2. Антиконтентні наслідки дій Відповідача

- (55) Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монополієм (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монополієне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (56) Побутові споживачі (населення), погоджуючись з пропозицією ПАТ «ХАРКІВГАЗ» щодо придбання нових лічильників газу за власні кошти після проведення їх періодичної перевірки, несуть додаткові витрати, що може призвести до ущемлення їх інтересів.
- (57) Крім того, непридбання побутовими споживачами за власні кошти нових лічильників газу після визнання їх непридатними до подальшої експлуатації та ремонту за результатами проведення періодичної перевірки може призвести до нарахування ПАТ «ХАРКІВГАЗ» плати за нормами споживання та, як наслідок, до збільшення плати за спожитий природний газ.

4.3. Неможливість вчинення Відповідачем таких дій за умов існування значної конкуренції на ринку

- (58) За відсутності конкуренції на ринку послуг з розподілу природного газу споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначених послуг.
- (59) Дії ПАТ «ХАРКІВГАЗ» щодо пропозицій побутовим споживачам придбавати нові лічильники газу за власний рахунок у випадках, коли зняті на перевірку лічильники газу, що є власністю побутових споживачів, визнані відповідним органом у сфері метрології та метрологічної діяльності непридатними до подальшої експлуатації, стали можливими через відсутність ефективного функціонування ринкового механізму із значною конкуренцією на ринку послуг з розподілу природного газу.

(60) В той час, коли ПАТ «ХАРКІВГАЗ» є єдиним торговельним партнером, стосунків з яким неможливо уникнути, його експлуатуюча поведінка завдає шкоду інтересам споживачів, слабка позиція яких використовується на власну користь через відсутність альтернативних джерел отримання послуг з розподілу природного газу.

4.4. Загальні висновки щодо зловживання Відповідачем монопольним становищем

(61) Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

(62) Враховуючи вищезазначене, дії ПАТ «ХАРКІВГАЗ», яке протягом 2017 року та січня-листопада 2018 року та станом на грудень 2018 року займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з розподілу природного газу на території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у його власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації, що полягають у пропозиціях побутовим споживачам (населенню) придбавати нові лічильники газу за власний рахунок у випадках, коли зняті на повірку лічильники газу, що є власністю побутових споживачів, визнані відповідним органом у сфері метрології та метрологічної діяльності непридатними до подальшої експлуатації, протягом поточного періоду 2018 року, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, що було б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку, кваліфіковано як зловживання монопольним становищем відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

5. Заперечення Відповідача та їх спростування

(63) Листом від 30.11.2018 № Kh-Сл-20950-1118 (вх. № 5853) ПАТ «ХАРКІВГАЗ» зазначило, що витрати на заміну лічильників газу, визнаних відповідним органом у сфері метрології та метрологічної діяльності непридатними до подальшої експлуатації після проведення їх періодичної повірки, не передбачені тарифом на послуги з розподілу природного газу. Крім того, ПАТ «ХАРКІВГАЗ» зазначило, що джерела фінансування вказаних витрат не передбачені у програмі розвитку газорозподільної системи ПАТ "ХАРКІВГАЗ".

(64) При цьому, ПАТ "ХАРКІВГАЗ" не заперечує покладеного на нього чинним законодавством обов'язку щодо безкоштовного встановлення нового лічильника газу замість того, що був визнаний непридатним до подальшої експлуатації після проведення періодичної повірки.

(65) Крім того, вказане заперечення ПАТ "ХАРКІВГАЗ" спростовується листом НКРЕКП від 06.06.2018 № 4582/16/9-18, наявного в матеріалах Справи.

(66) У вказаному листі НКРЕКП зазначає, що враховуючи положення Кодексу ГРМ, якщо лічильник газу, визнаний відповідним органом у сфері

метрології та метрологічної діяльності непридатним до подальшої експлуатації, оператор ГРМ зобов'язаний відремонтувати лічильник газу побутовому споживачу за свій рахунок, а у разі прийняття Оператором ГРМ рішення про недоцільність проведення ремонту лічильника газу Оператор ГРМ зобов'язаний безкоштовно встановити власний розрахунковий лічильник газу.

6. Висновки у справі

Таким чином, доказами, зібраними у справі, доведено, а зауваженнями і запереченнями Відповідача не спростовано висновок про те, що ПАТ "ХАРКІВГАЗ", займаючи протягом 2017 року, січня-листопада 2018 року та станом на грудень 2018 року монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з розподілу природного газу на території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації ПАТ «ХАРКІВГАЗ», із часткою 100 %, своїми діями, що полягали у пропозиціях побутовим споживачам (населенню) придбавати нові лічильники газу за їх власний рахунок у випадках, коли зняті на повірку лічильники газу, що є власністю побутових споживачів, визнані відповідним органом у сфері метрології та метрологічної діяльності непридатними до подальшої експлуатації, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів і які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з розподілу природного газу, вчинило порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

7. Визначення розміру штрафу

- (67) Відповідно до частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за порушення, передбачене пунктом 2 статті 50 цього закону, накладається штраф у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф. У разі наявності незаконно одержаного прибутку, який перевищує десять відсотків зазначеного доходу (виручки), штраф накладається у розмірі, що не перевищує потрібного розміру незаконно одержаного прибутку. Розмір незаконно одержаного прибутку може бути обчислено оціночним шляхом.
- (68) Відповідно до форми № 2 "Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)" чистий дохід ПАТ "ХАРКІВГАЗ" від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2017 рік складає 590 971 000 (п'ятсот дев'яносто мільйонів дев'яносто сімдесят одна тисяча) гривень.

Враховуючи викладене, керуючись статтями 7 і 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48 і 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3 і 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету від 23.02.2001 № 32-р,

zareestrovanim u Ministerstvi yustitsii Ukraini 30.03.2001 za № 291/5482 (zi zminami), punktami 29, 31, 32 Pravil rozglyadu zayav i sprav pro porushennya zakonodavstva pro захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету від 19.04.1994 № 5, zareestrovanim v Ministerstvi yustitsii Ukraini 06.05.1994 za № 90/299 (u redaktsii rozporядження Антимонопольного комітету України від 29.06.1998 № 169-р) (zi zminami), адміністративна колегія Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Viznati, sho PUBLICHNE AKTSIONERNE TOVARISTVO "ХАРКІВГАЗ" (m. Харків, ідентифікаційний код – 03359500) відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за підсумками діяльності протягом 2017 року та січня-листопада 2018 року та станом на грудень 2018 року займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з розподілу природного газу на території, де знаходиться газорозподільна система, sho перебуває u власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації ПАТ «ХАРКІВГАЗ», із часткою 100 %.

2. Viznati дії PUBLICHNOGO AKTSIONERNOGO TOVARISTVA "ХАРКІВГАЗ" (m. Харків, ідентифікаційний код – 03359500), які полягають u пропозиціях побутовим споживачам (населенню) придбавати нові лічильники газу за їх власний рахунок u випадках, коли зняті на повірку лічильники газу, sho є власністю побутових споживачів, viznani відповідним органом u сфері метрології та метрологічної діяльності непридатними до подальшої експлуатації, порушенням законодавства pro захист економічної конкуренції, передбаченим частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», u вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, sho можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з розподілу природного газу.

3. Za porushennya, vказане v punktі 2 rezolyutivnoї частини цього рішення, naklastи на PUBLICHNE AKTSIONERNE TOVARISTVO "ХАРКІВГАЗ" (m. Харків, ідентифікаційний код – 03359500) штраф u розмірі 68 000 (шістдесят вісім тисяч) гривень.

4. Zobov'yazati PUBLICHNE AKTSIONERNE TOVARISTVO "ХАРКІВГАЗ" (m. Харків, ідентифікаційний код – 03359500) припинити порушення законодавства pro захист економічної конкуренції, наведене v punktі 2 rezolyutivnoї частини цього рішення, pro sho v **2-місячний термін** z дня отримання рішення повідомити Харківське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету із наданням копій підтверджуючих документів.

Vідповідно до частини третьої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» штраф повинен бути сплачений u двомісячний строк z дня одержання рішення.

Vідповідно до частини восьмої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом п'яти днів z дня сплати штрафу суб'єкт

господарювання зобов'язаний надіслати до територіального відділення документи, що підтверджують сплату штрафу.

Відповідно до частини першої статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення органів Антимонопольного комітету України у двомісячний строк з дня одержання може бути оскаржене до господарського суду.

Голова колегії

Гейда І.О.

Члени колегії

Бугаєв А.М.

Трегубець Н.О.

Приймак Є.Б.

Аврамова С.П.

Неймирок Ю.О.

Тевелєва Ю.В.